

MD-2012, Chișinău, str. V. Pârcălab nr. 46
Tel.: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@cca.md, <http://www.audiovizual.md>

MD-2012, Chisinau, V. Parcalab str., № 46
Tel: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@cca.md, <http://www.audiovizual.md>

DECIZIA nr. 14/76
din 30 iunie 2020

Cu privire la examinarea rezultatelor monitorizării postului public de televiziune „Moldova-1”, urmare a autosesizării dlui Dragoș Vicol, președintele Consiliului Audiovizualului

La data de 10 iunie 2020, în temeiul art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale, președintele Consiliului Audiovizualului, Dragoș Vicol, a solicitat monitorizarea emisiunii „Musafirul”, difuzată de postul public de televiziune „Moldova-1” la 09.06.2020. Dragoș Vicol a specificat că în cadrul emisiunii „Musafirul”, protagonistul acesteia, scriitorul Ștefan Agache, a spus un banc cu referire la romi, utilizând de mai multe ori sintagma „țigan”, care, împreună cu contextul în care a fost menționat, îmbracă forma unei discriminări cu conotație negativă în raport cu etnia romă.

Astfel, Dragoș Vicol susține că Codul serviciilor media audiovizuale prevede anumite cerințe față de programele audiovizuale la capitolul etichetărilor peiorative sau a diferitor forme de discriminare, iar postul de televiziune „Moldova-1”, ca furnizor public național, trebuie ca niciunul altul să fie responsabil și atent la toate nuanțele și responsabilitățile care îi revin.

În contextul celor expuse și în conformitate cu prevederile art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale, Dragoș Vicol, președintele Consiliului Audiovizualului, a solicitat monitorizarea emisiunii „Musafirul”, difuzată de postul public de televiziune „Moldova-1”, prin prisma prevederilor legislației audiovizuale în vigoare.

În temeiul prevederilor art. 83 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale, precum și în scopul examinării obiective a tuturor circumstanțelor sesizate, Consiliul Audiovizualului a solicitat, prin scrisoarea nr. 333 din 13 iunie 2020, Instituției Publice Compania „Teleradio-Moldova”, fondatoarea postului public de televiziune „Moldova-1”, prezentarea opiniei asupra celor invocate în autosesizarea dlui Dragoș Vicol, președinte al Consiliului Audiovizualului.

Prin scrisoarea nr. 02-10/213 din 17 iunie 2020, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova” a comunicat Consiliului Audiovizualului că cuvântul „țigan” nu a fost utilizat de către protagonistul emisiunii „Musafirul” cu intenția de a discredita etnia romă, or, bancul este unul din genurile artei populare, la fel ca snoavele, poveștile, cântecele populare, etc., care, tradițional, de veacuri, utilizează cuvântul „țigan” și nu „rom”. Drept exemplu la cele menționate furnizorul a specificat filmul „Lăutarii”.

De asemenea, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova” a invocat faptul că *„Discriminarea, conform prevederilor art.2 din Legea cu privire la asigurarea egalității, constituie orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse”*.

Astfel, furnizorul de servicii media consideră nediscriminatorie utilizarea cuvântului „țigan” în cadrul emisiunii „Musafirul”, specificând, totodată, că pentru evitarea unor

divergențe pe marginea subiectului respectiv, emisiunea din 09 iunie 2020 a fost remontată, iar bancul din cadrul acesteia a fost scos.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale, Consiliul Audiovizualului a efectuat monitorizarea postului public de televiziune „Moldova-1” prin prisma celor invocate în autosesizarea președintelui CA, Dragoș Vicol.

Rezultatele monitorizării au atestat că la 09 iunie 2020, postul public de televiziune „Moldova-1” a difuzat emisiunea „Musafirul”, în cadrul căreia protagonistul emisiunii, scriitorul Ștefan Agache, a povestit un banc despre romi, utilizând de mai multe ori sintagma „țigan”: *„A răposat cineva și-l duc pe mort spre cimitir, trecând pe lângă casa unui țigan. Iese țiganul la drum cu un copil mai mic și acela întreabă de taică-său: tată hăi, da unde duc mortul ista? Păi unde îl duc, acolo unde e întuneric, e umed și nu-i de mâncare. Nu cumva la noi îl aduc?”*

În contextul celor expuse, este de menționat că încă din 1971, în cadrul Congresului internațional al romilor de la Londra au fost excluși termenii precum „tsiganes”, „zigeuner”, „gitanos” etc., pe motiv că ar fi depreciativi și exclusiv ofensatori.

Totodată, este de specificat că exonimul „țigan” provine din limba greacă medie, din „athinganos/athinganoy”, semnificațiile acestuia fiind: „păgân”, „eretice”, „impur”, „rob”. Acest termen a desemnat și continuă să desemneze mai mult o poziție socială inferioară a unui grup și nicidecum etnia acestuia. Astfel, termenul „țigan” poartă un caracter exclusiv depreciativ, care, în condițiile corectitudinii politice, este declarat similar cu „nigger” sau „jidan”.

În acest sens sunt relevante prevederile art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale: *„În cadrul programelor audiovizuale de știri și dezbateri, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală trebuie să fie respectate următoarele cerințe: evitarea oricăror forme de discriminare”*.

În cadrul dezbaterilor publice, președintele Consiliului Audiovizualului, Dragoș Vicol, a declarat că per ansamblu, acesta este un material bun, cu excepția derapajului atestat, și salută faptul că postul public de televiziune „Moldova-1” a eliminat elementul în cauză din emisiunea respectivă, astfel existând posibilitatea ca aceasta să fie pusă pe post. Dragoș Vicol a mai menționat că este regretabil nu numai faptul că a fost utilizat cuvântul țigan, dar contextul în care acesta a fost utilizat.

La rândul său, membrul Consiliului Audiovizualului, Iulian Roșca, a precizat că susține calificativele care au fost constatate, cu excepția sintagmei de a utiliza cuvântul țigan ca fiind un calificativ peiorativ. Iulian Roșca a opinat că a spune bancuri despre țigani, evrei, moldoveni, persoane de orice etnie nu este o discriminare, în anumite contexte, dar nu și în cele negative. Membrul Consiliului Audiovizualului a mai specificat că este important ca linia aceasta să fie trasată corect între libertatea de exprimare și demnitatea unui individ sau a unei etnii, or, nu putem contribui la identificarea unor stereotipuri noi trecute în dimensiunea discriminării, deoarece riscăm să devenim o societate amorfă, cu valori artificiale. Iulian Roșca a mai spus că cuvântul țigan nu este peiorativ, ci reprezintă o etnie care un mileniu a fost identificată sub acest nume, iar actele *juridice universale* nu pot schimba istoria și procesele derivate din acestea.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 174 din 08.11.2018, **Consiliul Audiovizualului**

DECIDE:

1. A lua act de rezultatele monitorizării postului public de televiziune „Moldova-1” (PRO – (5) – D. VICOL, T. BURAGA, A. COZMA, Iu. ROȘCA și L. VIZIRU; CONTRA – (1) – C. MIHALACHE).

2. A lua act de autosesizarea dlui Dragoș Vicol, președinte al Consiliului Audiovizualului, din 10 iunie 2020 (PRO – (5) – D. VICOL, T. BURAGA, A. COZMA, Iu. ROȘCA și L. VIZIRU; CONTRA – (1) – C. MIHALACHE).

3. A sancționa cu avertizare publică, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”, fondatoarea postului public de televiziune „Moldova-1”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale (Licența de emisie A MMI 002119 din 13.10.09), în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale (PRO – (5) – D. VICOL, T. BURAGA, A. COZMA, Iu. ROȘCA și L. VIZIRU; CONTRA – (1) – C. MIHALACHE).

4. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova” este obligată să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/ sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

„Consiliul Audiovizualului a aplicat avertizare publică Instituției Publice Compania „Teleradio-Moldova”, fondatoarea postului public de televiziune „Moldova-1”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale, potrivit căruia: „În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală trebuie să fie respectate următoarele cerințe: evitarea oricăror forme de discriminare”.

4.1. Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova” va prezenta, în termen de 5 zile de adoptarea prezentei decizii, un raport despre executarea pct. 4 al deciziei, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.

5. Motivațiile privind rezultatele votării sunt înscrise în Procesul-verbal al ședinței CA din 30 iunie 2020, parte integrantă a prezentei decizii.

6. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (15) din Codul serviciilor media audiovizuale, prezenta decizie devine executorie de la data publicării și poate fi atacată în instanța de judecată (Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, adresa: mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3) în termen de 30 de zile din momentul aducerii la cunoștință a prezentei decizii.

7. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția monitorizare TV.

8. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării și va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTE

Dragoș VICOL